

CZU: 327:340.13(478:44)

DOI: 10.5281/zenodo.3887548

BAZA JURIDICĂ A RELAȚIILOR MOLDO-FRANCEZE*Violeta COTILEVICI, Svetlana CEBOTARI**Universitatea de Stat din Moldova*

Relațiile interstatale ale Republicii Moldova pe plan internațional încep să se profileze odată cu desprinderea acesteia de la URSS, în împrejurările loviturilor mișcărilor de eliberare națională, desfășurate în toate republicile unionale. Recunoașterea și afirmarea Republicii Moldova ca stat, integrarea sa în circuitul internațional în calitate de actor cu drepturi depline este rezultatul unor eforturi reale pe plan extern ale țării noastre. În contextul analizei relațiilor moldo-franceze, este de menționat faptul că fundamentul raporturilor interstatale este constituit din baza normativă a colaborării dintre state care cuprinde documentele relevante privind domeniile de cooperare și totalitatea clauzelor care reglementează principiile colaborării, instrumentele instituționale, prevederile de fond, angajamentele reciproce, garanțiile orientate spre dezvoltarea colaborării.

Cuvinte-cheie: *Republica Moldova, Republica Franceză, relații interstatale, actor, politică externă, concepție, acord, cadru politico-juridic.*

THE LEGAL BASIS OF THE MOLDOVAN-FRENCH RELATIONS

The interstate relations of the Republic of Moldova internationally begin to emerge with its withdrawal from the USSR, in the circumstances of the strikes of the national liberation movements, carried out in all the Union republics. The recognition and affirmation of the Republic of Moldova as a state, its integration into the international circuit as a full-fledged actor, is the result of real efforts abroad on the part of our country. In the context of the analysis of the Moldovan-French relations, it is worth mentioning that, the foundation of the interstate relations is constituted from the normative basis of the collaboration between states that includes the relevant documents on the fields of cooperation and all the clauses that regulate the principles of cooperation, the institutional instruments, the substantive provisions, the commitments reciprocal, guarantees oriented to the development of collaboration.

Keywords: *Republic of Moldova, French Republic, interstate relations, actor, foreign policy, conception, agreement, political-legal framework.*

Introducere

Cooperarea bilaterală a devenit un imperativ pentru vectorii politicii externe a tuturor statelor lumii, în special în condițiile în care intensificarea proceselor de globalizare și regionalizare se derulează pe întreg mapamondul și lansează adevărate provocări pentru statele naționale. De asemenea, aceste procese au un impact direct atât asupra instituțiilor și mecanismelor orientate spre promovarea politicii externe, cât și asupra procesului decizional la nivel structural și impune noi exigențe pentru comportamentul guvernelor în raport cu alte state. În condițiile procesului de integrare regională putem constata că suveranitatea statelor și diplomația sunt absolut interdependente. Emergența noilor modele nonteritoriale de organizare politică și economică la nivel regional – corporații multinaționale, agenții internaționale, mișcări sociale transnaționale – obligă statul-națiune să fie mult mai flexibil în relațiile sale cu lumea exterioară și să reconsidere direcțiile de cooperare bilaterală. Relațiile bilaterale reprezintă cea mai simplă, dar și cea mai veche formă a cooperării interstatale. Acesta este, inclusiv, un principiu consfințit în dreptul internațional contemporan ca și consecință a intensificării interdependențelor din sistemul internațional sub multiple aspecte: politic, economic, social, al extinderii relațiilor interstatale. Astfel, angajarea unui stat în raporturi bilaterale este conexă celor mai importante aspecte ale dezvoltării umane și sociale, ale securității, dezvoltării economice, ale bunăstării sociale, politicii externe a statelor, a valorilor și principiilor democratice, principiilor de guvernare a statelor, ale drepturilor omului. În acest context, atât în relațiile internaționale, cât și în literatura de specialitate se cristalizează astfel de termeni și concepte, precum: subsidiaritate, transfer de competențe, politici și acțiuni comunitare, parteneriat politic, bilateralism, asistență bilaterală, concertare, reciprocitate, angajamente etc.

Relațiile interstatale ale Republicii Moldova pe plan internațional încep să se profileze odată cu desprinderea acesteia de la URSS, în împrejurările loviturilor mișcărilor de eliberare națională desfășurate în toate republicile unionale. Declarația de independență din 1991 semnifică nu doar separarea de Moscova, ci și recunoașterea Republicii Moldova ca subiect de drept internațional. Recunoașterea și afirmarea Republicii

Moldova ca stat, integrarea sa în circuitul internațional în calitate de actor cu drepturi depline este rezultatul unor eforturi reale pe plan extern ale țării noastre. Republica Moldova a fost recunoscută de peste 180 de state ale lumii, inclusiv de către Republica Franceză, la data de 7 ianuarie 1992 [1].

În contextul analizei relațiilor moldo-franceze, este de menționat că fundamentul raporturilor interstatale este constituit în baza normativă a colaborării dintre state care cuprinde documentele relevante privind domeniile de cooperare și totalitatea clauzelor care reglementează principiile colaborării, instrumentele instituționale, prevederile de fond/angajamentele reciproce, garanțiile orientate spre dezvoltarea colaborării.

Baza juridică a relațiilor moldo-franceze

Pentru o mai bună comprehensiune a relațiilor moldo-franceze la etapa actuală, apare necesitatea de a face o analiză a principalelor documente care și stau la baza cadrului politico-juridic al relațiilor dintre Republica Moldova și Republica Franceză. Astfel, principalul document în care sunt indicate direcțiile principale ale politicii externe a statului este Concepția Politicii Externe a Republicii Moldova. Documentul „Concepția Politicii Externe a Republicii Moldova” (direcții principale de activitate), adoptat la 8 februarie 1995, nr.368-XIII, întărit prin 68 de voturi „pro” și 20 „contra”, elaborat în baza standardelor europene, abordează cursul de politică externă din perspectiva locului Republicii Moldova în cadrul comunității internaționale. Conform Documentului, precum și în baza prevederilor Constituției, drept priorități în politica externă a Republicii Moldova sunt considerate: consolidarea independenței și suveranității țării; asigurarea integrității teritoriale; afirmarea țării în calitate de factor de stabilitate pe plan regional; contribuirea la promovarea reformelor social-economice necesare pentru tranziția la economia de piață și ridicarea bunăstării populației; edificarea statului de drept în care vor fi garantate și aduse la nivelul standardelor internaționale drepturile și libertățile fundamentale ale omului, precum și ale persoanelor aparținând minorităților naționale [2].

Realizarea acestor priorități, care constituie esența politicii externe a Republicii Moldova, va contribui la asigurarea, în concordanță cu interesele naționale majore, a edificării statului nostru în calitate de stat independent, unitar și indivizibil, care va întreține relații reciproc avantajoase cu toate țările lumii. Respectând cu strictețe principiile și normele dreptului internațional, recunoscute de comunitatea internațională, în conformitate cu Declarația asupra principiilor dreptului internațional privind relațiile prietenești și cooperarea între state, adoptată de Adunarea Generală a ONU la 24 octombrie 1970, precum și cu Declarația privind principiile care guvernează relațiile reciproce dintre statele participante la CSCE din Actul final al Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa, semnat la Helsinki în 1975, Republica Moldova își va realiza politica externă în baza următoarelor principii: nerecurgerea la forță sau la amenințarea cu forța; reglementarea diferendelor internaționale prin mijloace pașnice; neamestecul în treburile interne ale altor state; cooperarea internațională; egalitatea în drepturi a popoarelor și dreptul lor de a-și hotărî soarta; egalitatea suverană a statelor; îndeplinirea cu bună-credință a obligațiilor asumate; inviolabilitatea frontierelor; integritatea teritorială a statelor; respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului [3].

Pe lângă principiile menționate, în textul Concepției sunt indicate și direcțiile în baza cărora Republica Moldova își va promova politica sa externă. Printre acestea pot fi enumerate: 1) Dezvoltarea relațiilor bilaterale interstatale care se vor axa pe: a) relațiile cu țările CSI; b) relațiile cu țările Europei și Americii de Nord; c) relațiile cu țările Asiei, Africii și Americii Latine. 2) Dezvoltarea relațiilor multilaterale interstatale axate pe: a) activitatea în cadrul ONU și al altor organizații internaționale universale; b) cooperarea regională și subregională. 3) Cooperarea internațională culturală și științifică [3]. Făcând o analiză a documentului de bază „Concepția politicii externe a Republicii Moldova”, constatăm că în punctul 1 al Capitolului IV „Direcțiile de bază ale politicii externe” este stipulat că Republica Moldova, ținând cont de ponderea statelor occidentale dezvoltate în economia mondială, în special a țărilor din grupul celor șapte, și de rolul pe care îl joacă aceste țări în relațiile internaționale, în menținerea păcii și securității în lume, precum și de sprijinul care ni se acordă din partea statelor din acest grup, va acorda o atenție sporită dezvoltării relațiilor de parteneriat și cooperare pe multiple planuri cu SUA, RFG, Franța, Italia, Marea Britanie și Canada. Astfel, analizând prevederile Concepției, observăm că pentru Republica Moldova sunt prioritare relațiile de cooperare cu statele occidentale, inclusiv cele cu Republica Franceză [3].

Cât de paradoxal ar fi, însă, referința la Uniunea Europeană, inclusiv relațiile cu Republica Franceză este modestă [2, p.38], fiind plasată în punctul 2, subpunctul b) al Capitolului „Dezvoltarea relațiilor multilaterale interstatale”, unde se stipulează: „Un obiectiv major și de perspectivă al politicii externe a Republicii Moldova este integrarea treptată în Uniunea Europeană. Primul pas în această cale îl constituie semnarea Acordului de

Parteneriat și Cooperare (APC)". De asemenea, în Concepție mai este stipulat că pentru Republica Moldova sunt importante relațiile cu țările Europei Centrale și de Vest, ceea ce este foarte important datorită poziției geografice, potențialului economic, prestigiului internațional și rolului acestor state în menținerea și consolidarea păcii, stabilității și securității pe continent, precum și sprijinului acordat din partea lor Republicii Moldova în ce privește promovarea reformelor social-economice, consolidarea independenței sale și integrarea în structurile europene și mondiale. De asemenea, în baza analizei textului Concepției, este de menționat faptul că pentru Republica Moldova drept obiectiv primordial este menținerea și obținerea riguroasă a tratatelor interstatale de prietenie și colaborare în vederea creării unui climat de încredere și respect reciproc, stabilirii unor relații reciproc avantajoase în domeniile politic, economic, tehnico-științific și cultural cu statele lumii.

O altă direcție de cooperare conform punctului 3 „Cooperarea internațională culturală și științifică” este relațiile Republicii Moldova cu UNESCO, Uniunea Latină, Mișcarea francofoniei. Țara noastră va activa în cadrul acestor organizații internaționale în scopul păstrării și îmbogățirii parteneriatului cultural și spiritual. Dezvoltarea relațiilor dintre instituțiile de cultură, știință, învățământ din țară și centrele informaționale de peste hotare va contribui la participarea activă a Moldovei la viața culturală și științifică internațională. La acest capitol, Republica Moldova va întreprinde măsurile necesare pentru a stabili contacte cu diaspora moldovenească din străinătate și va dezvolta relații culturale și economice cu reprezentanții ei. O deosebită atenție se va acorda creării peste hotare a unei imagini veridice a Republicii Moldova ca țară aliniată la standardele europene, angajată ireversibil pe calea democratizării și pluralismului politic ca partener sigur, de nădejde, cu un potențial uman și economic respectiv, interesată să dezvolte relații normale cu statele vecine, cu toate țările lumii ca factor de stabilitate în zonă [3].

Pornind de la raționamentele că dialogul politic bilateral însușește evoluțiile inclusiv de reglementare între partenerii implicați, Republica Moldova, conform articolului 19 (Capitolul III „Executarea tratatelor internaționale”) al Legii privind tratatele internaționale, își asumă conștiincios angajamentele ce decurg din orice tratat interguvernamental [4, p.414-415].

Astfel, analizând relațiile moldo-franceze, este de menționat că acestea au fost consemnate din punct de vedere juridic la 12 martie 1992, la Paris, prin semnarea Protocolului privind stabilirea relațiilor diplomatice între Republica Franceză și Republica Moldova. Semnarea la 29 ianuarie 1993 la Paris a Protocolului de cooperare între ministerele afacerilor externe al Republicii Moldova și al Republicii Franceze constituie un alt pas în fortificarea bazei politico-juridice a relațiilor moldo-franceze. Dorind să contribuie la dezvoltarea relațiilor de prietenie între popoarele celor două state și la stabilirea unei cooperări strânse între ele, părțile au convenit asupra efectuării consultărilor privind relațiile interstatale, realizarea acordurilor bilaterale, precum și a problemelor internaționale de interes comun. Obiectul acestor consultări a fost axat asupra problemelor referitoare la organizarea și aprofundarea cooperării bilaterale în domeniile politic, economic, tehnico-științific, cultural, consular și umanitar. Nu mai puțin atenție s-a acordat problemelor în materie de securitate și cooperare în Europa, în special în cadrul CSCE, etc. Analizând prevederile Protocolului, poate fi reliefată importanța acestuia pentru Republica Moldova în calitate de subiect al dreptului internațional. Astfel, prin intermediul acestui Protocol s-a decis ca ministrii de externe ale ambelor state să se întrunească cel puțin o dată pe an, iar consultările între experții părților semnatare să se organizeze cu regularitate. În scopul realizării obiectivelor înaintate au fost create grupuri de lucru și consultări în cadrul organizațiilor și forurilor internaționale. Totodată, misiunile diplomatice ale celor două state în state terțe, precum și misiunile lor permanente pe lângă Organizația Națiunilor Unite și alte organizații internaționale din care fac parte, și-au propus drept obiectiv primordial intensificarea contactelor și prin efectuarea schimbului de informații, în caz de necesitate [4].

Cadrul juridic bilateral între Republica Moldova și Republica Franceză constituie 14 documente bilaterale care reglementează următoarele domenii de cooperare: comercial-economic, tehnico-științific, domeniul apărării, protejarea reciprocă a investițiilor, agriculturii și dezvoltării rurale, transporturile rutiere internaționale de mărfuri etc. [5].

Analizând cadrul politico-juridic al cooperării moldo-franceze, este de menționat că la baza acestuia se află documentul „Tratatul de prietenie, înțelegere și cooperare între Republica Moldova și Republica Franceză” semnat la 29 ianuarie 1993 și intrat în vigoare la 1 decembrie 1995 [6]. Acesta este unicul tratat de așa gen semnat între Franța și o țară occidentală. Tratatul marchează raporturile tradiționale de prietenie, apropiere culturală și civilizațională între poporul francez și cel moldovenesc. Astfel, analizând prevederile Tratatului,

este de menționat că dialogul bilateral derivă din necesitatea de a consolida solidaritatea europeană printr-o apropiere între state fondată pe respectul valorilor universale – al libertății, democrației și solidarității, precum și pe respectul drepturilor omului. Prin acest Tratat, Republica Franceză și Republica Moldova s-au angajat să dezvolte relații de încredere și de cooperare în toate domeniile. Conform prevederilor Tratatului, cooperarea politică, economică și culturală, atât pe plan bilateral, cât și pe plan multilateral, se axa pe acțiuni ce generau o evoluție spre comunitatea europeană democratică și spre un stat de drept. Acest document conține primele idei de susținere din partea Franței a procesului integraționist european al Republicii Moldova. Conform prevederilor Tratatului, Republica Franceză se angaja să favorizeze dezvoltarea și aprofundarea relațiilor între Republica Moldova și Comunitatea europeană. În acest scop, Franța își asuma responsabilitatea de a sprijini deschiderea dialogului dintre Republica Moldova și Comunitatea europeană. Aderarea Republicii Moldova la Consiliul Europei a fost considerată de către Franța drept un factor important pentru integrarea sa în Uniunea Europeană.

Conform articolului 3 al *Tratatului de înțelegere, prietenie și cooperare între Republica Moldova și Republica Franceză*, între cele două părți se vor desfășura, în mod regulat, consultări cu privire la relațiile bilaterale și la problemele internaționale de interes comun, în special în domeniul securității și cooperării în Europa. Același Tratat reglementează întâlnirile de rang înalt dintre cele două state care participă la dezvoltarea relațiilor moldo-franceze.

Ținând cont de schimbările fundamentale survenite în Europa în materie de securitate, Republica Moldova și Republica Franceză își propun, prin intermediul *Tratatului de înțelegere, prietenie și cooperare*, să dezvolte și aprofundeze relațiile pe plan militar, având discuții regulate cu privire la concepțiile lor în acest domeniu. Cele două părți decid să colaboreze în mod particular în cadrul Conferinței cu privire la securitatea și cooperarea în Europa, la menținerea păcii și la fortificarea securității în Europa unindu-și eforturile în vederea stabilirii între toate statele europene a relațiilor de securitate. Cele două state conștientizează importanța la scară mondială a problemelor ce țin de protecția mediului. Astfel, cooperarea lor în acest domeniu vizează prevenirea catastrofelor naturale și a riscurilor tehnologice.

Cadrul politico-juridic al relațiilor moldo-franceze este consolidat prin semnarea unor acorduri cu caracter economic. Astfel, principalul acord cu caracter economic este *Acordul privind promovarea și protejarea reciprocă a investițiilor* semnat între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Franceze la Paris, la 8 septembrie 1997, de către N.Tăbăcaru, ministrul Afacerilor Externe al Republicii Moldova și P.Moscovici, ministrul delegat pentru Afaceri Externe al Republicii Franceze. Conform Acordului, se planifică consolidarea cooperării economice între cele două state și crearea condițiilor favorabile pentru investițiile franceze în Moldova și a celor moldovenești în Franța. Fiind convinse că încurajarea și protecția acestor investiții sunt proprii stimulării transferurilor de capitaluri și tehnologie între cele două țări, în interesul dezvoltării lor economice părțile contractante au decis reglementarea aspectului investițional al colaborării bilaterale. Acest acord a condiționat până la moment dezvoltarea investițiilor franceze în Republica Moldova.

Există un șir de Acorduri încheiate între Republica Moldova și UE ce țin de domeniul relațiilor comercial-economice: Acordul de parteneriat și cooperare între Comunitățile Europene și statele lor membre, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de altă parte, semnat la Bruxelles la 26 noiembrie 1994; Acordul interimar privind comerțul și chestiunile legate de comerț între Republica Moldova, pe de o parte, și Comunitatea Europeană, Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului și Comunitatea Europeană pentru energie atomică, pe de altă parte, semnat la Luxemburg la 2 octombrie 1995; Acordul privind comerțul cu mărfurile textile între Comunitatea Europeană și Republica Moldova, parafat la 14 mai 1993 și prorogat pentru anul 1997. Deoarece Franța este membră a Uniunii Europene, prevederile Acordurilor menționate se extind de asemenea și asupra relațiilor comercial-economice între Republica Moldova și Franța [5].

O sarcină a parlamentelor și guvernelor din ambele țări rămâne adoptarea de noi acte normative și perfecționarea celor existente în scopul eliminării obstacolelor în cooperarea oamenilor de afaceri și societăților lor. O condiție necesară dezvoltării relațiilor economice și comerciale cu Franța este baza juridică adecvată.

Alte documente care constituie cadrul juridic destinat cooperării în domeniul economic sunt: Convenția între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Franceze pentru evitarea dublei impuneri și prevenirea evaziunii fiscale cu privire la impozitele pe venit și a Protocolului la ea, semnate la Paris la 30 octombrie 2006 și ratificate de Parlamentul Republicii Moldova (Legea nr.30-XVI din 22 februarie 2007/308); Tratatul de înțelegere, prietenie și cooperare între Republica Moldova și Republica Franceză, semnat la 29 ianuarie 1992

și ratificat de Parlamentul Republicii Moldova (Legea nr.85-XIII din 28 ianuarie 1994) [7]; Acordul de cooperare culturală, științifică și tehnică între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Franceze, semnat la Chișinău la 24 noiembrie 1994 și ratificat de Guvernul Republicii Moldova (Hotărârea nr.299 din 29 mai 1996) [4]; Protocolul de înțelegere între Ministerul Agriculturii și Alimentației al Republicii Moldova și Ministerul Agriculturii și Pescuitului al Republicii Franceze în domeniul agriculturii și dezvoltării rurale, semnat la Paris la 14 octombrie 1999 [4, p.408-410].

Un pas important în consolidarea relațiilor moldo-franceze pe dimensiunea socioculturală este semnarea la 24 noiembrie 1994, la Chișinău, a *Acordului de cooperare culturală, științifică și tehnică* între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Franceze (intrat în vigoare la 1 iulie 1995) [5]. Prin semnarea acestui Acord, guvernul de la Paris și cel de la Chișinău și-au asumat responsabilitatea să respecte principiile Actului Final de la Helsinki și ale Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa. De asemenea, ținând cont de identitățile culturale și necesitățile economice ale țărilor și luând în considerare apartenența lor comună la un spațiu cultural european prin participarea la dezvoltarea proiectelor de interes comun în cadrul unor programe multilaterale, părțile semnatare au decis să promoveze cooperarea dintre popoare în domeniile culturii, educației, științei, tehnicii și instruirii. Prin acest act partea franceză se angajează să susțină eforturile manifestate de către partea moldovenească în favoarea studierii limbii franceze, acordându-i atenția cuvenită, prin punerea la dispoziție a personalului calificat (lectori, asistenți, atașați lingvistici), sprijinind filierele francofone ale Universității de Stat din Chișinău și ale universităților pedagogice din Moldova, organizând stagii de instruire lingvistică în Franța, elaborând în comun manuale și metode audiovizuale de predare a limbii franceze [8].

Prin semnarea *Acordului de cooperare culturală, științifică și tehnică* Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Franceze se angajează să dezvolte cooperarea în domeniul radiodifuziunii și televiziunii, în special prin difuzarea de programe francofone în Republica Moldova, o importanță deosebită acordând pregătirii cadrelor. Aceste programe vor favoriza schimburi între organizațiile și specialiștii ambelor state. Un aspect important în cooperarea moldo-franceză va fi cooperarea în domeniul cinematografiei, cooperare realizată prin schimburi de filme, schimburi între organizații și profesioniști, coproducțiile și activitățile de instruire.

Astfel, postul de televiziune francofon TV5 Monde este accesibil pe întreg teritoriul Moldovei. Pe lângă programele difuzate prin postul sau conținutul site-ului tv5.org, acesta propune un vast dispozitiv de instrumente didactice de studiere a limbii franceze. De asemenea, acest program oferă un suport tuturor celor care studiază deja sau intenționează să studieze limba franceză.

Conform articolului 7 al *Acordului de cooperare culturală, științifică și tehnică* între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Franceze, părțile vor încuraja diverse forme de cooperare descentralizată, complementară cooperării dintre state: relații directe între persoane și instituții, orașe ori regiuni înrudite etc. În acest context se înscrie și crearea unui șir de asociații franco-moldave care au ca rol dezvoltarea relațiilor dintre cele două state.

Important în cooperarea moldo-franceză este direcția tehnico-științifică. Astfel, în scopul fortificării cooperării în domeniul tehnic, la data de 27 martie 2015 a fost semnat *Acordul de Cooperare Tehnică* între Direcția generală a Finanțelor Publice a Ministerului Finanțelor și Conturilor Publice din Franța și Direcția generală Trezoreria de Stat a Ministerului Finanțelor din Republica Moldova [9].

Ținând cont de afinitățile latnitații și cele culturale, atât pentru Republica Moldova, cât și pentru Republica Franceză importantă este cooperarea în sfera culturală. În scopul consolidării cooperării culturale, la 18 aprilie 2016 Moldova și Franța au semnat *Aranjamentul administrativ privind cooperarea în domeniul patrimoniului cultural*. Potrivit agenției „INFOTAG”, cu referire la Ministerul Culturii, din partea Moldovei documentul a fost semnat de ministrul Culturii M.Babuc, iar din partea Franței – de Ambasadorul Franței la Chișinău P.Vagogne. Acordul moldo-francez prevede formarea aptitudinilor, vizite și proiecte bilaterale între cele două state. Documentul confirmă acordul instituțiilor de profil din cele două state de a proteja și conserva pentru generațiile ce urmează patrimoniul național și cultural al ambelor țări. Ambasadorul Franței a subliniat că documentul semnat va servi drept scut de protecție pentru patrimoniul cultural atât al Chișinăului, cât și al Moldovei. P.Vagogne a declarat că, din momentul proclamării independenței, pentru perfecționarea bazei normative și administrative în domeniul patrimoniului Moldova s-a inspirat din experiența Franței. Primele negocieri care stau la baza acestui Acord au început cu misiunea din anul 2014 la Agenția de Inspectare și

Restaurare a Monumentelor din Moldova. Ministrul Culturii M.Babuc a declarat că și-a asumat responsabilitatea pentru crearea de politici publice, în special a legislației naționale în ceea ce privește conservarea, protejarea și punerea în valoare a patrimoniului național cultural [10].

Relațiile moldo-franceze avansează în ultima perioadă prin semnarea la 2 octombrie 2017 a unui *Acord de colaborare între Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova și Oficiul Francez pentru Imigrare și Integrare al Republicii Franceze*. Cetățenii Republicii Moldova care au locuit și au muncit în Franța vor primi suport de reintegrare la întoarcerea în țară. Aceștia vor beneficia de ajutoare materiale și financiare pentru dezvoltarea unei afaceri, încadrarea în câmpul muncii, precum și incluziunea socială. Astfel, acest Acord are pentru Republica Moldova o dublă importanță: în primul rând, Documentul va susține cetățenii Republicii Moldova care prin activitatea lor au contribuit la bunăstarea țării noastre pe plan economic și social, iar, pe de altă parte, acesta va consolida relațiile moldo-franceze prin inițierea unor proiecte comune datorită experienței lor. Acordul prevede susținerea la reintegrare a cetățenilor Republicii Moldova reîntorși din Franța prin:

– ajutor pentru reintegrarea socială, care include suportul oferit beneficiarilor și familiilor acestora pentru o perioadă de maxim 6 luni și finanțarea primelor cheltuieli în scopul reintegrării familiei, etc.;

– ajutor pentru reintegrarea în câmpul muncii, care prevede asigurarea unei părți din salariul brut, în afara contribuțiilor angajatorului, care va fi determinată împreună cu angajatorul candidatului recrutat, în proporție de maxim 50%, pe parcursul primului an din contractul de muncă; suportul personalizat al salariatului realizat de către prestatorul OFII, pentru a-l ajuta pe acesta să înțeleagă mai bine domeniul de muncă etc.;

– ajutor de reintegrare prin inițierea unei afaceri, care include suport pentru realizarea unui studiu de fezabilitate a proiectului de inițiere a unei afaceri; finanțarea formării tehnice sau de calificare, conform necesităților beneficiarului; o alocație financiară pentru demararea și punerea în aplicare a proiectului etc.

Implementarea programului de ajutor pentru reintegrare va avea un impact pozitiv asupra pieței forței de muncă și, în consecință, asupra reglementării eficiente a procesului migrațional, fiind primul Acord în Republica Moldova pentru reintegrarea cetățenilor moldoveni care va contribui la bunăstarea economică și socială a populației. Semnarea Acordului reiese din Programul de activitate a Guvernului pentru anii 2016-2018 privind „Promovarea și implementarea unui program complex, multidisciplinar și interinstituțional de reintegrare a persoanelor revenite de peste hotare” [11].

Concluzii

Astfel, supunând analizei cadrul politico-juridic al relațiilor moldo-franceze, este de menționat faptul că, deși la baza acestuia se află un șir de acorduri semnate în cele mai diverse domenii de activitate, cum ar fi domeniile comercial-economic, tehnico-științific, domeniul apărării, protejarea reciprocă a investițiilor, agriculturii și dezvoltării rurale, transporturile rutiere internaționale de mărfuri, totuși acesta nu rămâne a fi unul ideal. Prezența lacunelor în principalul document de politică externă „Concepția politicii externe a Republicii Moldova” ne face să înaintăm unele sugestii guvernantaților țării.

Ținând cont de noile realități geopolitice și economice pe arena internațională, inclusiv cea europeană, în condițiile în care Republica Moldova depune eforturi de a se integra în spațiul european, este necesară revizuirea și elaborarea unei noi Concepții privind direcțiile politicii externe a statului. În acest context, pornind de la raționamentele că, conform Concepției din 1995, direcției de cooperare a Republicii Moldova cu statele europene este acordată o atenție modestă, apare necesitatea de a extinde aria de precizare a direcțiilor de cooperare cu statele UE, inclusiv cu Republica Franceză.

Referințe:

1. BORȘ, V. Corelația dintre politica externă și politica internă. În: *Analele Științifice ale Universității de Stat din Moldova*. Vol.II. Seria „Științe socioumanistice”, Chișinău, 2004, p.55-57.
2. CEBOTARI, S., SACA, V., COROPCEAN, I. *Politica externă a Republicii Moldova în contextul proceselor integraționiste*: Monografie. Chișinău, 2008, p.34. ISBN 978-9975-9692-3-9
3. Cetățenii Republicii Moldova care au locuit și au muncit în Franța vor primi suport de reintegrare la întoarcerea în țară. [online]. [Accesat: 01.12.2017]. Disponibil: <http://msmps.gov.md/ro/content/cetatenii-republicii-moldova-care-au-locuit-si-au-muncit-franta-vor-primi-suport-de>.
4. *Tratate internaționale la care Republica Moldova este parte*. Vol.18 (1990-1998). Chișinău: Moldpress, 1999. p.414-415.
5. Arhiva curentă a MAEIE al Republicii Moldova, fond 2, inventar 3-b, dosar 143, f 67.

6. *Traité d'amitié, d'entente et de coopération* (en vigueur depuis 01.12.1995). [online]. [Accesat: 13.08.2015]. Disponibil: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do;jsessionid=DA6D742D0424838E1EAF2CF83>.
7. *Tratate Internaționale la care Republica Moldova este parte*. Vol.32. Chișinău: Moldpres, 2000, p.233.
8. Acordul de cooperare culturală, științifică și tehnică între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Franceze [online]. [Accesat: 26.03.2016]. Disponibil: <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=356851>.
9. *Relațiile moldo-franceze în domeniul finanțelor publice*. [online]. [Accesat: 20.12.2016]. Disponibil: <http://www.mf.gov.md/node/10031>.
10. *Moldova și Franța au semnat un acord de cooperare în domeniul patrimoniului cultural*. [online]. [Accesat: 29.06.2016]. Disponibil: <http://www.infotag.md/populis-ru/222529/>.
11. Concepția politicii externe a Republicii Moldova (direcții principale de activitate) din 8 februarie 1995, nr.368-XVI. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1995, nr.4. [online]. [Accesat: 14.05.2017]. Disponibil: [http://www.mfa.md/Ro/Policy Key Elements/Politica Ext Conceptia](http://www.mfa.md/Ro/Policy%20Key%20Elements/Politica%20Ext%20Conceptia); <http://www.mfa.md/Po/Politicabilaterale/relatiiRM-EuropaAN.htm>.

Date despre autori:

Violeta COTILEVICI, doctorandă, Școala doctorală *Științe Sociale*; lector la Facultatea de Litere, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: violetterosca@yahoo.fr.

ORCID: 0000-0002-0485-9862

Svetlana CEBOTARI, doctor habilitat, conferențiar universitar, Facultatea de Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: svetlana.cebotari@mail.ru.

ORCID: 0000-0001-9073-104X

Prezentat la 17.01.2020